

Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 1 o pracovní době v průmyslu, 1919

Článek 1.

Za "podniky průmyslové" ve smyslu této smlouvy považují se jmenovitě:

- a) doly, lomy a podniky těžařské všeho druhu,
- b) podniky, v nichž se výrobky zhotovují, pozměňují, čistí, opravují, dokončují, připravují pro prodej, nebo v nichž se látky přeměňují, počítaje do toho stavbu lodí, podniky zabývající se bouráním hmot, podobně jako výroba, přeměna a převod hnací síly vůbec a elektřiny,
- c) stavba, přestavba, udržování, přizpůsobování nebo bourání všech staveb a budov, železnic, pouličních drah, přístavů, doků, hrází, kanálů, zařízení pro plavbu vnitrozemskou, cest, tunelů, mostů, sběracích stok, studní, zařízení telegrafů a telefonů, zařízení elektrických, plynáren, vodovodů nebo jiné práce stavební, podobně jako práce přípravné a zakládací, jež uvedeným pracím předcházejí,
- d) doprava osob nebo zboží po cestách nebo drahách železných nebo cestách vodních, mořských nebo vnitrozemských, včetně správy zboží v dokách, na nábřežích, v loděnicích a skladištích, vyjma dopravu ruční.

Předpisy o dopravě po moři a po cestách vodních vnitrozemských určí zvláštní konference pro práci námořníků a lodníků. V každé zemi určí příslušný úřad hranice mezi průmyslem s jedné strany a obchodem a zemědělstvím s druhé strany.

Článek 2.

Ve všech podnicích průmyslových, veřejných nebo soukromých, nebo v odděleních k nim přináležejících, nechť jsou jakéhokoliv druhu, vyjímaje podniky, v nichž jsou zaměstnání výhradně členové jedné a téže rodiny, nesmí délka pracovní doby zřízenců převyšovati 8 hodin denně a čtyřicet osm hodin týdně s těmito výjimkami:

- a) Ustanovení této smlouvy nevztahují se na osoby, jež zastávají nějaké místo dohlížetelské nebo ředitelské nebo místo vyžadující důvěry.
- b) Když na základě zákona nebo následkem zvyku nebo úmluv mezi sdruženími zaměstnavatelů a dělníků (nebo, když není takových sdružení, mezi zástupci zaměstnavatelů a dělníků) je délka pracovní doby po jeden den nebo po více dní v týdnu kratší než 8 hodin, může příslušný úřad nebo smlouva mezi organizacemi nebo zmíněnými zástupci zájemníků ospravedlniti překročení hranice 8 hodin jiné dny v týdnu. Překročení uvedené v tomto paragrafu nesmí nikdy převyšovati jednu hodinu denně.
- c) Pracuje-li se ve směnách, může býti délka pracovní doby prodloužena přes 8 hodin denně a čtyřicet osm hodin týdně pod podmínkou, že průměr pracovních hodin v období tří neděl nebo v období kratším nepřevyšší osm hodin denně a čtyřicet osm hodin týdně.

Článek 3.

Hranici pracovních hodin zmíněnou v článku 2. lze překročiti, když se udá nebo když hrozí nějaká nehoda, nebo když jest nutno provésti pilné práce na strojích nebo nářadích, nebo v případě vyšší moci, ale pouze v rozsahu nutném, aby se vyvarovalo vážné nesnázi vyplývající pro řádný chod podniku.

Článek 4.

Hranici pracovních hodin zmíněnou v článku 2. lze překročit při pracích, jejichž nepřetržitý výkon následkem povahy práce musí být zajištěn postupnými směnami, s podmínkou, že pracovní hodiny nepřevyšují průměrně 56 hodin týdně. Tato úprava nesmí se dotýkatí prázdně, která může být zajištěna dělníkům zákonem domácím jako náhrada za jejich týdenní den odpočinku.

Článek 5.

Ve výjimečných případech, kde by se hranice stanovené v článku 2. nedaly zachovati, a pouze v těchto případech, může být smlouvami mezi sdruženími dělníků a zaměstnavatelů zaveden pro delší období rozvrh upravující délku denní pracovní doby, jestliže úřad, jemuž smlouvy ty třeba předložití, přemění dotyčná ujednání v řád.

Průměrná délka pracovní doby rozpočtena na počet neděl, obsažených v rozvrhu, nesmí na žádný způsob převyšovati čtyřicet osm hodin týdně.

Článek 6.

Předpisem veřejného úřadu budou stanoveny pro jednotlivé druhy průmyslu a řemesel:

- a) stálé výjimky, jež třeba připustiti pro práce přípravné nebo doplňující, jež musí býti nutně obstarány mimo hranice vykázané pro všeobecnou práci podniku, nebo pro jisté druhy osob, jejichž práce jest jen občasná;
- b) dočasné výjimky, jež třeba připustiti, aby bylo umožněno podnikům, aby zdolaly přírůstek práce mimořádné.

Tyto řády mají býti vydány po předchozí úradě organisací zaměstnavatelů a zúčastněných dělníků tam, kde jsou takové organisace. V nich se určí nejvyšší počet hodin přes čas, jež mohou býti v každém případě povoleny. Sazba mzdy za tyto hodiny přes čas zvýší se aspoň o 25% u porovnání se mzdou obyčejnou.

Článek 7.

Každá vláda zašle Mezinárodní kanceláři práce:

- a) seznam prací, jež jsou vyznačeny na základě své povahy jako nezbytně nepřetržité ve smyslu článku 4.,
- b) úplné zprávy o provádění dohod zmíněných v článku 5.,
- c) úplné zprávy o opatřeních vydaných ve formě řádu na základě čl. 6. a o jejich provádění. Mezinárodní kancelář práce podá každého roku zprávu o tomto předmětu generální konferenci Mezinárodní organisace práce.

Článek 8.

Aby bylo usnadněno provádění obsahu této smlouvy, jest každý zaměstnavatel povinen:

- a) oznámiti nápadnými návěštími ve svém závodě nebo jiným způsobem úřadem schváleným hodiny, kdy práce započíná a končí, nebo když se práce koná ve směnách, hodiny, kdy počíná a končí střída každé směny. Hodiny budou stanoveny takovým způsobem, aby nepřekračovaly hranic naznačených v této smlouvě, a byvše oznámeny, nemohou býti změněny než způsobem, jež úřad schválil;
- b) oznámiti tímže způsobem přestávky povolené v době pracovní, jež se nepovažují za část hodin pracovních;

- c) zapisovati do záznamů způsobem schváleným zákony té které země nebo řádem příslušného úřadu všechny hodiny přes čas vykonané na základě článků 3. a 6. této smlouvy.

Zaměstnávatí osoby mimo hodiny stanovené podle odstavce a) nebo během hodin stanovených podle odstavce b) jest zakázáno.

Článek 9.

Provádění této smlouvy v Japonsku bude podléhati těmto změnám a podmínkám:

- a) Za "podniky průmyslové" se považují zejména: podniky vypočtené v odstavci a) článku 1.; podniky vypočtené v odstavci b) článku 1., zaměstnávají-li aspoň 10 osob; podniky, vypočtené v odstavci c) článku 1., s výhradou, že podnik spadá pod definici "továrny", stanovenou příslušným úřadem; podniky, vypočtené v odstavci d) článku 1., vyjma dopravu osob nebo zboží po cestách, správu zboží v dokách, na nábřežích, v loděnicích a skladištích, rovněž jako dopravu ruční, a bez ohledu na počet zaměstnaných osob ony z podniků průmyslových, vypočtených v odstavcích b) a c) článku 1., jež příslušný úřad by prohlásil za velmi nebezpečné nebo spojené s pracemi nezdravými.
- b) Délka skutečné pracovní doby každé osoby ve stáří aspoň 15 let zaměstnané v podniku průmyslovém, veřejném nebo soukromém nebo odděleních k němu příslušejících, nesmí překročovati padesát sedm hodin týdně, vyjma v průmyslu surového hedvábí, kde nejdelší pracovní doba může obnášeti šedesát hodin týdně.
- c) Délka skutečné pracovní doby nesmí v žádném případě překračovati čtyřicet osm hodin týdně pro děti mladší patnácti let zaměstnané v podnicích průmyslových, veřejných nebo soukromých nebo odděleních k nim příslušejících, dále pro osoby zaměstnané pracemi podzemními v dolech bez rozdílu jejich stáří.
- d) Obmezení pracovních hodin může býti pozměněno za podmínek naznačených v člancích 2., 3., 4. a 5. této smlouvy, avšak poměr mezi dobou přiznaného prodloužení a dobou normálního pracovního týdne nesmí překračovati rozsah vyplývající z ustanovení zmíněných článků.
- e) V období týdenním přiznává se všem dělníkům bez rozdílu odvětví nepřetržitý klid 24 hodin.
- f) Předpisy průmyslového zákona japonského, které obmezují jeho platnost na závody, kde jest zaměstnáno alespoň 15 osob, budou pozměněny tím způsobem, že se toto zákonodárství bude napříště vztahovati na závody, kde jest zaměstnáváno alespoň 10 osob.
- g) Předpisy předcházejícího odstavce tohoto článku nabudou platnosti nejpozději 1. července 1922, předpisy však obsažené v článku 4., tak jak jsou pozměněny odstavcem d) tohoto článku, nabudou platnosti nejpozději 1. července 1923.
- h) Hranice 15 let zmíněná v odstavci c) tohoto článku bude zvýšena na 16 let nejpozději dnem 1. července 1925.

Článek 10.

V Indii britské bude přijata zásada šedesátihodinného týdne pro všechny pracovníky zaměstnané v závodech průmyslových toho času spravovaných zákonodárstvím průmyslovým, jehož provádění zajišťuje vláda indická, podobně jako v dolech a v odvětvích prací železničních, jež budou za tím účelem vypočteny příslušným úřadem. Tento úřad může schváliti změny v mezích tuto uvedených, musí však při tom přihlížeti k předpisům článků 6. a 7. této smlouvy.

Ostatní předpisy této smlouvy pro Indii neplatí, ale o dále sahajícím obmezení pracovních hodin bude jednáno na některém příštím zasedání generální konference.

Článek 11.

Ustanovení této smlouvy neplatí pro Čínu, Persii a Siam, avšak o omezení pracovní doby v těchto zemích musí být jednáno na některém příštím zasedání generální konference.

Článek 12.

Pro provádění této smlouvy v Řecku může být doba počátku platnosti její ustanovení odsunuta v souhlase s článkem 19. do 1. července 1923 pro tyto závody průmyslové:

1. Továrny na sírouhlík,
2. továrny na kyseliny,
3. koželužny,
4. papírny,
5. tiskárny,
6. pily,
7. skladiště tabáku a podniky, kde se tabák připravuje,
8. práce důlní, konané pod širým nebem,
9. slévárny,
10. vápenky,
11. barvírny,
12. sklárny (foukači),
13. plynárny (topiči),
14. nakládání a skládání zboží,

a nejpozději do 1. července 1924 pro tyto podniky průmyslové:

1. průmysl strojnický: stavbu strojů, výrobu železných pokladen, vah, postelí, cvočků, broků, slévárny železa a bronzu, klempířství, dílny cínařské, výrobu přístrojů hydraulických;
2. průmysl stavební: vápenné pece, cementárny, sádrárny, cihelny, továrny na dlaždičky, závody hrncířské, řezání mramoru, práce zemní a stavební;
3. průmysl textilní: přádelny a tkalcovství všech druhů, vyjma barvírny;
4. průmysl poživatin: pekárny, výrobu jedlých těstovin, výrobu vína, lihovin a nápojů, olejny, pivovary, výrobu ledu a šumících vod, výrobu cukrovinek a čokolády, výrobu uzenek a konserv, jatky a řeznictví;
5. průmysl chemický: továrny na barvy syntetické, sklárny (vyjma foukače), výrobu trestí terpentýnové a vinného kamene, výrobu kyslíku a výrobků lékárnických, výrobu lněného oleje, výrobu glycerinu, výrobu karbidu vápenatého, plynárny (vyjma topiče);
6. průmysl kožařský: továrny na obuv, továrny na zboží kožené;
7. průmysl papírnický a tiskařský: výrobu obálek, záznamních knih, krabic, sáčků, dílny knihařské, litografické a zinkografické;
8. průmysl oděvní: dílny pro výrobu šatstva a prádla, výrobu ložních pokrývek, umělých květin a prýmkařství, úpravu peří, výrobu klobouků a deštníků;
9. průmysl dřevařský: stolařství, bednářství, kolářství, výrobu náradí a židlí, výrobu ráků, výrobu kartáčů a metel;
10. průmysl elektrářský: dílny k výrobě proudu, dílny pro zařízení elektrické;
11. dopravu po zemi: zaměstnance železnic a pouličních drah, řidiče, vozky a povozníky.

Článek 13.

Pro provádění této smlouvy v Rumunsku může být doba počátku platnosti její odsunuta v souhlase s článkem 19. do 1. července 1924.

Článek 14.

Vláda každé země může ustanovení této smlouvy nařízením zastaviti v případě války, nebo když se vyskytnou události, jež ohrožují bezpečnost národní.

Článek 15.

Úřední ratifikace této smlouvy za podmínek naznačených v části XIII Versailleské smlouvy ze dne 28. června 1919 a Saint-Germainské smlouvy ze dne 10. září 1919 budou oznámeny generálnímu sekretáři Svazu národů a budou jím zaznamenány do rejstříku.

Článek 16.

Každý člen Mezinárodní organizace práce, který schválí tuto smlouvu, se zavazuje, že ji bude prováděti také ve svých koloniích, državách a v těch ze svých protektorátů, které se nespravují úplně samy, za těchto výhrad:

- a) že ustanovení smlouvy nebudou neproveditelná následkem místních poměrů;
- b) že změny, které by byly potřebné k tomu, aby úmluva se přizpůsobila místním poměrům, budou moci býti do ní pojaty.

Každý člen musí oznámiti Mezinárodnímu úřadu práce rozhodnutí, jež má v úmyslu učiniti vzhledem na každou ze svých kolonií neb držav, neb každý z těch svých protektorátů, jež se nespravují úplně samy.

Článek 17.

Jakmile bude u sekretariátu zapsána ratifikace dvou členů Mezinárodní organizace práce, oznámí generální sekretář Svazu národů tuto skutečnost všem členům Mezinárodní organizace práce.

Článek 18.

Tato smlouva nabude platnosti dnem, kdy generální sekretář Svazu národů tak učiní, a bude vázati jen členy, kteří dali zapsati svou ratifikaci u sekretariátu. Po této době smlouva nabude platnosti u každého jednotlivého členu dnem, kdy bude zapsána ratifikace členu u sekretariátu.

Článek 19.

Každý člen, který ratifikuje tuto smlouvu, se zavazuje, že bude prováděti její ustanovení nejpozději dnem 1. července 1921 a že učiní opatření potřebná k tomu, aby její ustanovení byla uskutečněna.

Článek 20.

Každý člen, který ratifikoval tuto smlouvu, může ji po uplynutí období desíti let ode dne, kdy nabyla platnosti, vypověděti spisem zasláným generálnímu sekretáři Svazu národů, který jej zapíše do rejstříku. Výpověď nabude účinku teprve za rok od té doby, kdy byla zapsána u sekretariátu.

Článek 21.

Správní rada Mezinárodní kanceláře práce musí aspoň jednou za 10 let předložiti generální konferenci zprávu o provádění této smlouvy a rozhodne, zda má býti dána na denní pořádek konference otázka revise nebo změny této smlouvy.

Článek 22.

Texty francouzský i anglický této smlouvy jsou oba autentické.